

loskodott az 1856-ik évi iglói egyházkerületi gyűlésen, melyen a hirhedett miniszteri „Organisations-Entwurf“-ra szóló egyházkerületi felelet tetemes részét szerkesztette. Az egyházkerületi tanácskozásokban szónoklati gyakorlatának és csengő éles hangjának nagy hasznát vette.

Az 1859-ik év szeptember 27-én Késmárkon tartott s korszakot alkotott egyházkerületi gyűlésen pártolta s védte Zsedényi ismert indítványát.

1859-ik évi december hó 28-án perbe idéztetett a kassai cs. kir. országos törvényszék elé.

1860-ik évi május hó 7-én 1 órakor reggel csendőrök rontottak lakására és elvitték Kassára börtönbe, melyből azonban, május 15-én Zsedényivel együtt kibocsátattott.

1860. augusztus 1-jén fölszenteltetett Miskolcra, mint a tiszai egyházkerület közakarattal választott superintendense. Az ellene indított pörben Máday tántoríthatlanul állott a jog és törvény terén, a mint lelkiismerete s meggyőződése sugallta. Mindenkorra emlékezetes marad azon szentírásbeli idézése, melyet ekkor elmondott s mely így hangzik: „Mielőtt idejöttem, az ur Istennel beszéltem, s ő nekem a próféta szavaival válaszolt: „Ne félj!”

Élünk, él az Árpád népe!

Sokszor állt előttünk e nap, —
A próbáltatás nagy napja;
Megállottunk mindannyiszor
Rendületlen — mint a szikla;
Törték reánk tüzzel-vassal,
Ármány- s cselrel frigyre lépve;
Ármány- és cselek daczára —
„Élünk, él az Árpád népe!”

Ostromolták, szent hitünket —
Véren szerzett szabadságunk,
Őseinknek porát védő
Szent földünket — melyen állunk;
Gúnyhalállal oltattott ki
Annyi sok jelesnek élte . . .
A kiket még számon kért
„Élünk, él az Árpád népe!”

Elkorlátozák lelkünkben
Az eszmét, a gondolatot — —;
Annak, ki e korlátokon
Szellem-művével áthatott,
Az érdemlett babér helyett —
Rabság éje lett a bére . . .
Sőt néha több . . . fáj . . . hagyjuk ezt . . .
„Élünk, él az Árpád népe!”

Volt, a kínál a drága szív
Szent eszmékkel — színiig vala;
De zár volt a szíven, mitől
A drága szív — meghasada . . .
S úgy veszett el, mint fa, melynek
Lombhajtó ágát beszötte
Úndok hernyó; — ámdé mégis
„Élünk, él az Árpád népe!”

— Szirtek között, büszkén zúgó
Patak volt a mi életünk . . .
S elzárták a nyílt folyó,
Hogy más utra térítettünk — —;
De nem tértünk, nem is térünk, —
Sőt már — gátteőig érve —
A gát inog; ledöntni azt
„Élünk, él az Árpád népe!”

Élünk s előttünk áll a nap, —
A próbáltatás nagy napja . . .
Allunk büszkén és merészen,
Rendületlen — mint a szikla;
S ha valaki, öserényünk
Ellenében sikra lépne:
Megmutatjuk tettel is, hogy
„Élünk, él az Árpád népe!”

Várady Gusztáv.

Miképp ítélték a régiek? *)

— Történeti kép. —

Győrhez közel a Dunán egy halászó helyen két árendás ur ugyancsak szidta, káromolta egymást . . .

A halászok fölhumták a hálókat, s az egyik részen gazdag huzás volt, míg a másik részen épen semmi.

— No; látja most kegyelmed, hogy az egész dolog csupa álnokság, én is megfizetem az árendát becsülettel; nekem is arany az arany, ezüst az ezüst, réz a réz, és nem kovadarab, hallja kegyelmed?!

— Hallom! hallom, ostoba ember, ne rikácsolj gy a fülemben, mert a képedre találok . . . Mit tehetek én róla, hogy az én bérlett helyem a hal urak tábora, s a kegyelmedé üres csatatér!

— De hiszen bestye lélek! én ezt el nem fogom tűrni; megyek András királyhoz, s elégtételt kérek.

— Jó, jó, csak szapor, mert el találja kegyelmed holnap feladni. A házsártoskodó felek Márton nevű nagy ember s Hédervári Hektor egyszerre hagyták el a Duna partját, egyik egyfelé, másik másfelé távoztott.

A halászok a gazdag zsákmányt Márton uram lakába vitték, s megosztottak rajta szépen. A szerencse fia elbeszélte fűnek, fának, hogy kicsoda gazdag halászó hely a Márton uramé, mily

tömérdek halat szoktak ott fogni mindenkor, bezzeg leli is a hideg Hédervári uramat — a napokban is majd megütötte a guta szegényt dühösségében, s majd hogy hajba nem kapott a két árendás.

— Ez már sok, ez nem emberi dolog, az Isten adta esztendőben öszves huzásunk eredménye felényi, mint neki egyszeri hálókivetése, ha ez így megy, koldusbotra kell jutnom, deklamált Hédervári, — erősen hadonázván mind a két kezével — megyek, bepanaszolom a királynak, tegyen ő törvényt közöttünk, beszélje tovább magának a haragos ember, sebesen lépdelvén Győr város kövezetén . . .

A mint gondolta, úgy tön, megállott egy jóhírű prókátor kapuja alatt, fölcattantá a kilincset, megtapogató oldalzsebét s benyitott a szobába.

Az ügyvezető igen udvarias, mosolygós kis emberke vala, füle mellett egy czifrára faragott toll nyult elő a rengeteg haj alul, mely göndör fürtökben a széles vállakon nyugodott, nyájában közeledett magas vendége felé s a szokásos üdvözlések után egy karos székbe leerőszakolván emberünket, sima, válogatott szavaival kérdezé:

— Micsoda szerencse hozta Hédervári uramat szegény lakomba? — A baj hajt, a baj hajt, azt sem tudom, hol a fejem, haragszom uram, roppantul haragszom, talán meg is halok ma.

— Az Istenért, ki bántotta meg, szóljon kegyelmed — szolgalatára állok, nekem professióm a nyugtalanokdó feleket kibékíteni, s a megbántottak elégtételt keresni ott, a hol illik, és kell a a törvények értelmében jogosan, alaposan.

Hédervári nagyot lélekzett, s a biztató szavak után egy mázsa köteher gördült le az érdemes ur válláról, fogta felgombolá zsinóros mentéjét, s oldalzsebéből egy erszénykét vevén elő, az asztalra tette a bevezetést.

Az ügyvezető nyájás mosolyt vetett az asztal szegletére, közelebb lépett a panaszlóhoz, s leste a szót ajkairól.

— Nagy dologban kerestem meg kegyelmedet — jól tudja kegyelmed, hogy a győri Duna halászati jogát drága pénzen, fényes aranyakon magamhoz váltam . . . beszéllek, hogy mily gazdag most a Duna halakban? s mily dús kamatot hoz a bérloknak! hazugság ez uram! koldusbotot, koldustarisznyát ad maholnap nyakamba, ha elejét nem vesszük a dolognak . . .

— Hogyan? hát a halakkal szálljunk perbe, Hédervári uram, szolt megijedve a jogvédő.

— Dehogy — dehogy, — a halak jámbor teremtmények, ők oda mennek, hova a gonoszok csalják, s minthogy én becsületes ember vagyok s nem értek a varázslat ördögi mesterségéhez, felazik állam, s mindent, de minden hasznót Márton gazda szed el előlem.

A jogvédő még jobban elképedt e beszéden, ő már sok furcsa pereket folytatott, s döntött el, de még ilyen nevétséges pöre nem volt, minő a Hédervári uramé lesz.

— Tovább, tovább . . . biztató a panaszlót, miközben szeméi az erszény tartalmán függöttek.

— Elég az hozzá uram, hogy Márton urnak a körmére kell koppintanunk, ki valami büvös mesterségével elcsalja vízemről a halakat, — ezt be kell panasznunk a királynak, tegyen róla, igazítsa el a bajt köztünk, különben egyikünknek veszni kell.

Az okos ember mindjárt megértette, hogy mit akar Hédervári, megnyugtatta szépen, hogy rövid nap elégtételt fog kérni András királytól.

A bevezetés az asztalon maradt, Hédervári uram pedig könynebbült szívvél tért haza.

A pör András király elé jutott, s akképp igazította el a bajt, hogy Hektor és Márton menjenek ki egymással szálkardra, és ki a bajvírásban nyertes lesz, a legeny a győző fél a perben is.

A két perlekedő megborzadt a királyi parancsolaton, eszedő iratot terjesztének András elé, hogy engedje el a személyes viadalt, inkább majd fogadnak két erős vállalkozó daliát, kik a nehéz szerepet érettek jó pénzért felvállaladják.

A király megengedte ezt is. — Időt és helyet rendelt a küzdőknek, a maga és a nép nem kis multságára.

Egy szép napon ugyancsak homokolták a királyi palota előtti tért, s a hírnök jelenté: hogy holnap két bajvívó fog megküzdeni egymással bizonyos fontos ügyben, s a látványra meghivatnak a

főurak, hogy lássák a perlekedő felek igazságát Isten ítélete szerint.

Tömérdek nép tódult a kijelölt időben a küzdőtér körül. A király is megjelent fényes udvarával; az ország főurai között.

A viadala szolító kürt megzendült, harsány hangja a budai hegyekben halt el, s a két fogadott bajnok a küzdőteren megjelent. Két athleta termetű vitéz, harcsi sisakkal, mellvéd és paizszal, kezeikben fényes vivókardokkal. A harczbíró által kijelölt pontokon megállapodva farkas szemet néztek egymással.

Az erkélyről jel adatott — s a két bajnok irtóztató rohammal dölt egymásra. Pengett az aczél, — döngött, csattogott a paizs — még egy hatalmas vágás, s az egyik vivó kardja a homokban hevert.

Oly hatalmasan talált a Márton embere Hédervári bajnoka kezefejére, hogy azon perczen — nem tudta: hogy agyoncsapták-e, vagy még él.

A Márton bajnoka három lépést tett hátra, ellenfelének tért adva az újabb összecsapásra. Nyugodtan jártatá szeméit a sokaságon, taps és éljenvihar között.

A harczbíró felszólítá a bajnokot, hogy vegye fel kardját, s ujjal próbáljon szerencsét.

Erre a dalia még jobban megrezsent, elhánnya fegyvereit, s nyilván kikiáltotta: hogy ő többet a Hédervári uram minden gazdaságáért sem csap össze azzal a vaskaru bajnokkal, ha tetszik: próbálja meg Hédervári uram maga, osztán lássa, miképp bír vele — s azzal sebesen odahagyta a vivótért.

A király látszólagos bosszúsággal szolítá fel a peres feleket a bajnokosdira, de azoknak az egyszer semmi kedvök nem jött az ilyen veszedelmes játékhoz, hol még az embert örökös nyomorékká is tehetik.

A nyulszívűségéért Hédervári bajnokát törvénybe idézte András király, de az nem mert a nyilvánosság elé lépni többé, melyért olyan kemény ítéletet kapott, hogy mind maga, mind maradékai örökös szolgásra ítéltetének.

A Hédervári póre fenmaradt . . . jogai elenyésztek, s a per a Márton javára dölt el.

E kis történeti képből láthatják az olvasók, hogy a régi magyarok nem csak forró vízzel, tüzes vassal, de bajvívás által is szokták volt nyomozni az igazságot. *Bocskai Papp Lajos.*

Felső-borsodi képek.

(Folytatás.)

Kállót odahagyva, Kaza felé haladunk fölfelé a Sajó völgyön. Utunkba esik a *Kaccolai* puszta. E három most említett helyen voltak az első szőlőtők ültetve e vidéken, a melyek vesszejét Olaszországból hozták a telepítvényesekkel együtt. E szőlők közül csak Kaza nagy kiterjedésű szőlőhegye van meg, a melyen igen jó zamatu s tartós fehér bort szürenek. A két másik szőlő eltűnt, mert a kállóinak maradékát is minden ok nélkül kiirtották két évvel ezelőtt.

IX. Sajó-Kaza.

Szép kis helység, melynek diszél szolgá özvegy Radvánszky Antalné uri és tiszti laka s gazdasági épületei. Sajó-Kaza hajdanában város volt, a mi kitetszik a reformatusok harang-fölriratából, mely így hangzik: „Haec campana confecta est in oppido Kaza, parcho existente, Joanne Kardos, cura Joanne Thuri, sumptibus communitatis universi oppidi supra dicti anno 1639.

A reformált egyház egy régi goth egyház romjai fölött van építve s már 1596-ban a reformatusoké volt, mert azon időbeli s most is meglevő jegyzőkönyv mutatja, akkor több reformatus pap jött az egyház látogatására. Van ez egyházban egy magyar fölratu kehely 1741-ből.

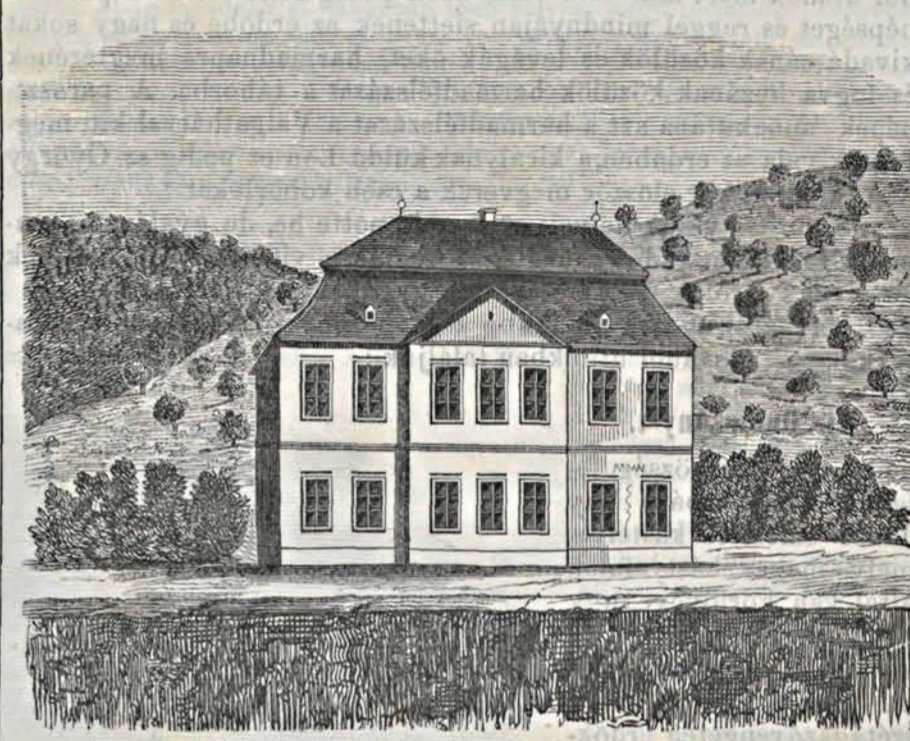
Kazán tul elérjük

X. Vadna és Galgócz

régi cseh rabló-várak táját.

Az első a Sajó jobb, az utóbbi a balpartján, a velök egynevi helységek fölött emelkedő hegytetőkön volt építve. E várak most már egészen elenyésztek s azok nem is egészen szilárd anyagból rakattak, mert nagy részök fából állott.

Az a hiedelem van elterjedve, hogy e két vár egy földalatti folyosó által volt összekötve, mely a Sajó alatt is átvonult. Ez valószínűtlen s Jósika Miklós is csak erősíté e véleményt ama szép s jeles regényében, mely itt szerepel.



Felső-borsodi képek: Dubicsányi kastély.

E két várat 1457-ben építették Komoroczky és Valgatha cseh huszita rablók, kik e vidéket zsarolták s a Sajó völgyön átvonuló kereskedőket s utasokat rabolták, s váraikba hurcolván, kinzák s Komoroczky e ezéla egy roppant nagyságu szilaj bikát tartott, melyet kinzottjaira uszított. Nehány évvel ezelőtt egy rendkívüli nagy szarvat és fejet találtak a Sajó medrében, melyről azt tartják, hogy az volt Komoroczky bikája s ennek maradványa most egy vadnai lakos birtokában van, s hallomás után írom, hogy az érte a nemzeti Muzeumtól 10,000 p. forintnyi nevétséges öszveget kívánt!

Ezen rablóvárak történetét Heltay Gáspár ismeretes krónikájában így írja le:

„A kőborgó latroknak fejedelmi valának Giskra és Telephus, ezek mellett ismét Komoroczky és Valgatha. Ezek kezén volt Sóvár, Szécs, Kassa, Zólyom, Besztercze, Szepsi és sok egyéb városok. A Komoroczky és Valgatha ujonnan két kastélyt építtetett vala a hegyek között és azokból bátran tolvajlánek messze földre. Még nem mult vala teljességgel esztendeje a Mátyás király birodalmának, mikoron megbékéllék vala Fridrik császárál és az hadat indíta a kőborgó cseh latrok ellen. Rozgonyi Sebestyén ez okáért a királynak parancsolatából átkéle a Dunán és Eger felé mene táborba, hogy egybeadná magát Lászlóval (Hédervári László) ki akkoron egri püspök vala. Sietvén ez okáért Egerbe juta, hogy eleit vehetné a cseheknek, hogy azok éléssel és egyéb hadiszerszámokkal meg ne rakhatnák az új kastélyokat, melyeket a hegyek közt építtetének vala, hogy azokat megvehetné és elhánynatná. Az egyik kastélyt Galgócznak, a másikat Vadnának nevezék vala.

Rozgonyi Sebestyén először megszállá Vadnát, mely egy magas hegyen vala, de nem vala még kész. A seregnek egyik részét a hegy alatt hagyja, hogy ott meglessék a csehek, ha ki kezdenének szökni a kastélyból, hogy ne bocsátánák őket máshova. Hogy először megszállá a kastélyt, künn találá a csehek mind a két hadnagyokkal, hogy künn asztalokhoz leültének vala. Mikor Valgatha látta volna az ellenséget, nagy sok csekekkel befutamák a kastélyba, hogy azt megoltalmazná a magyarok ellen. De mikoron látta volna, hogy serényen kezdték a kastélynak vivását, mindjárt kétségbe esék és hátul kiszöbék a kastélyból és Galgóczba szalada. Mikoron Rozgonyi Sebestyén vitta volna három óráig a kastélyt, annakutána megvevé azt.

Mingyárt hevenyében indíta a népet a másik kastélynak Galgócznak is; abban valának mindketten Komoroczky és Valgatha. És nagyon megijedének, mert látták, hogy Vadna elkölt volna tőlük; kioroszkodának azért Galgóczból és Szécsre kezdenék sietni. De a László püspök seregétől, melyet Rozgonyi szélyel hagyott vala a hegy alatt, a menők nem mehettének el. Látván ezoká-

*) Küttő: Buday Ferencz Polg. lexicon.

ért ezt az ő sereggel, melyben majd 2000 cseh vala, futni kezdének a hegyekre, az erdőbe. A László püspök utánok tíze a huszárokkal és nagy sokat levágának bennük. Választa László püspök seregeiből utánok mert már este vala, azok pedig fellelkesíték a parasztnépséget és reggel mindnyájan siettenek az erdőbe és nagy sokat kivadászának közülök és levágák őket, harmadnapra megtérének és fogva hozának közülök harmadfélszázat a táborba. A parasztnépek annakutána azt a harmadfélszázat a Valgathával kit megfogták vala az erdőben, a királynak küldé. Lön ez pedig sz. György nap tájba, mikor először megverék a cseh kóborlókat.

S most e várak helyeit sűrű erdő nőtte be, de gyalázatos emléküket föl fog maradni s még soká fogják e vidéken a gazvezérek neveivel s a róluk való mesékkel a gyermekeket ijesztgetni.

Vadnától nyulik a Bükkbe a szép *Bán-völgy* hasonnevű patakkal. — További utunkban találjuk :

XI. Dubicsány-t,

mely magyar község felett emelkedik báró Vay János emeletes kastélya, mely magas bástyafalak által van körülveve, úgy hogy védeni lehetett. A kastélyból nagyszerű festői kilátás esik a Bükk szétágazó rengeteg erdőkkel borított hegysegeire. A kastély környéke erdős és cserjés hegyek által képezve, kellemesen emeli ki a kastélyt, melynek rajzát, mint egy eredeti magyar urilakot fentebb közöltük.

A restaurációk ideje alatt véres eseményeknek is tanuja volt Dubicsány.

(Vége következik.)

Az tervezett 1862-re világitár- és műkiállítás Londonban.

Már régóta emlegetik a lapok, hogy a jövő év máj. 1-én Londonban egy általános ipar- és műkiállítás fog megnyitni. melyben az emberi elme találakonytsága s a kéz ügyessége által előállított mindennemű ipar- és művészeti tárgyak jutalmak és dícsérő-oklevelekért versenyezve veendnek részt s e célra az angolok több mint 2 millió tallért tesznek koczára, különön. nagyszerű épületet emelvény kiállítási helyiségül. —

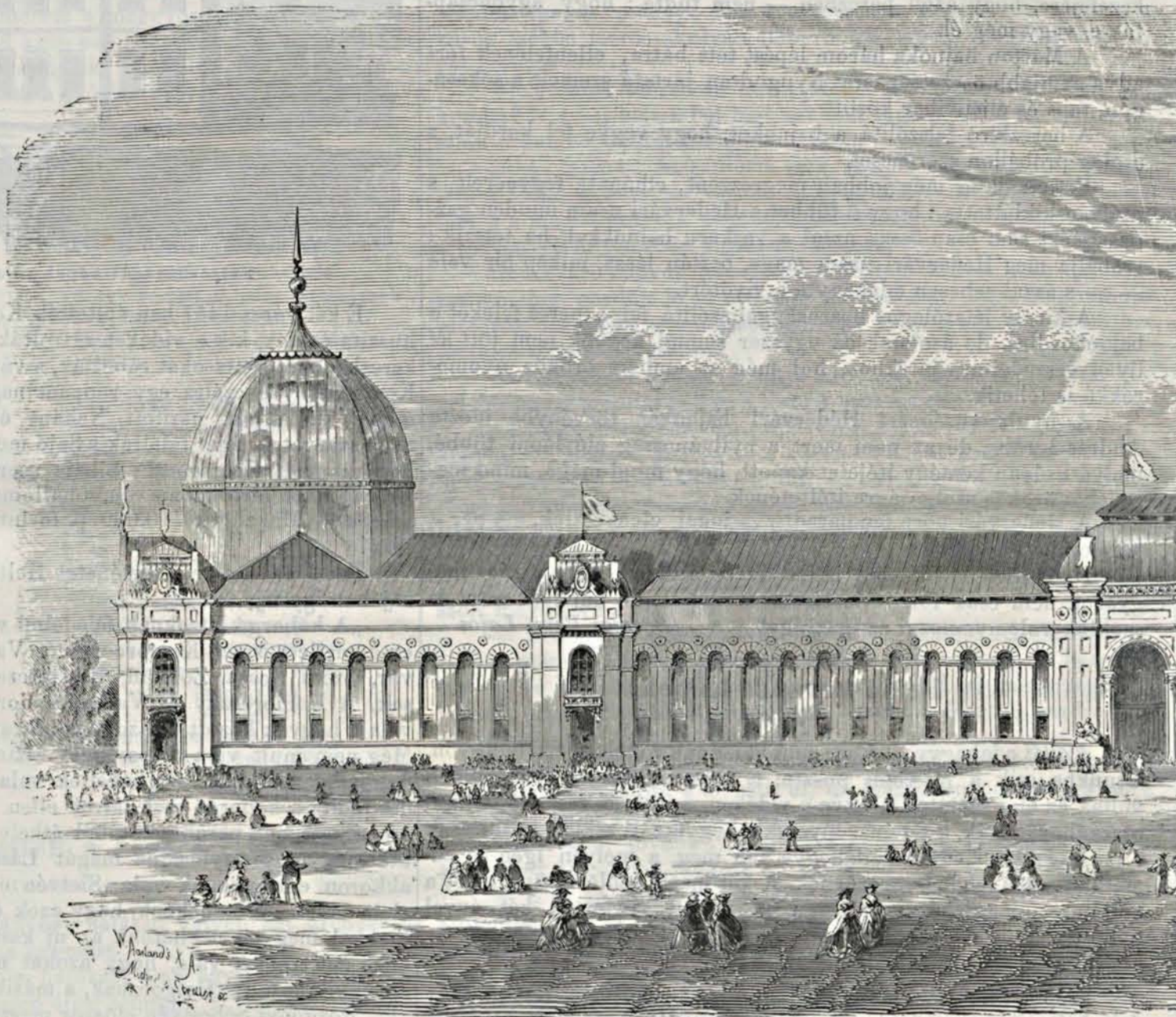
Világra szóló voltánál fogva érdekesnek tartjuk, olvasóinkat ez óriási kiállítás tervével bővebben megismertetni, annál is inkább, mert mint értesülünk, hazánk is lehetőleg fényesen leend abban képviselve.

A roppant kiállítási palota, melynek tervrajzát itt közöljük, bár számtalan munkáskezet vesz igénybe, kétségtelenül fel fog épülni akivánt időre. dacára azon nagyszerű bérfelemelési, vagy jobban, munkaidő-leszállítási mozgalomnak, mely jelenleg az angol munkások közt mindenütt, a műipar minden ágában, annak nem csekély hátrányára uralkodik. És e társadalmi harc Angolországban oly szabadon foly, hogy még csak egy rendőrnök sem szabad beleavatkozni. Alighogy a munkások ezrei az új kiállítási palota építéséhez hozzáfogtak, egyszerűen csak egy szép reggelen, a helyett, hogy munkába álltak volna, szerszámaikat vállalkra vetve megindultak haza felé, addig többé vissza sem térdének, míg régi követelésök, t. i. hogy 10 óra helyett naponként csak 9-et kelljen dolgozniok bérleszállítás nélkül, helyben nem hagytak. Alkudoztak eziránt a munkaadókkal, kik azonban, természetesen, nem engedték magukat efféle kényszerítettetni, de másrészt ők sem kívánják, hogy a munkások ellen kényszer alkalmaztassék. Csupán azzal fenyegetőznek, hogy belga s francia és német munkásokat hoztatnak, ha az angolok

követeléseiktől el nem állanak. — Eszerint látnivaló, hogy a kiállítási palotával egy felette fontos és égető társadalmi kérdés van kapcsolatban. Mi azonban, minthogy feladatunkhoz nem tartozik, mellőzzük e kérdést s tekintsük meg futólagosan a nagyszerű palota előrészét, a mint annak kivitelei építészai rajzok szerint tervezettek.

Az épületet szépnek és esztétikai értelemben nemesnek, az előttünk fekvő kép után aligha mondhatnók, azonban a valóságban talin jobb benyomást teend a szemlélőre. A homlokzatot egy hosszú, könnyű falazatból álló terület képezi, nagyon csekély központtal, s a fönnlevő két kupolával nem igen látszik összhangzatban lenni. Ha az épületet hosszában egy pillantással akarjuk áttekinteni, tekintetünk elvész a mezseségben.

Ezen új kiállítási palota sokkal nagyobb lesz az 1851-kinél. Az akkori ugynevezett kristálypalota legmagasb része 160 lábra emelkedett; az új palota kupolái pedig ennél 100 lábbal lesznek magasabbak. Az előbbi hajója csak 60 láb magas és 72 láb széles volt, míg az újnak magassága 100, s szélessége 85 láb leend. Csupán a réginek 1800 lábnyi iszonyu hosszúsága lesz a mostaniban 600 lábbal rövidebb, mely utóbbinak összes térfogata azonban



A VILÁGITÁR- ÉS MŰKIÁLLÍTÁS

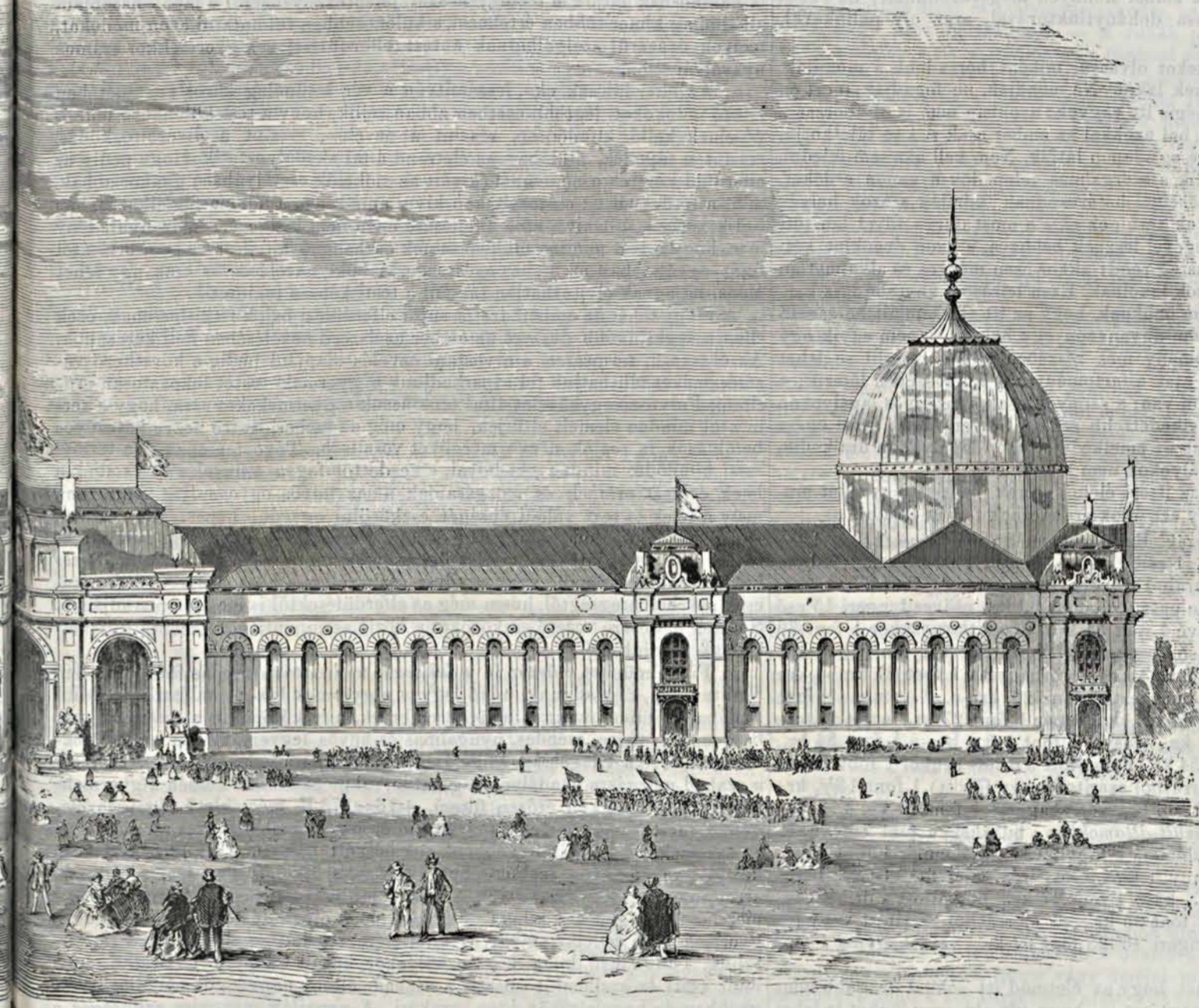
amazénál éppen még félmennyivel leend nagyobb. A réginek talaja 1 millió, az újé ellenben 1 1/2 millió négyszög lábat foglal el. A költségvetést tekintve, még jobban kitünik ez új vállalat nagyszerűsége a régi fölött. Fox és Henderson az 1851-ki kristálypalotát 80,000 font sterlingért építették, míg az új palota építéséért Kelk és Lucas nem kevesebb mint 300,000 fontot kapnak. Ez összeg csak azon záradék által veszt némileg óriási jelentőségéből, hogy az építők egyelőre megelégszenek 200,000 font készpénzzel, s a többi 100,000 fontot csak azon esetre és annyiban követelendik, ha és mennyiben a kiállítás az ezen összegnek megfelelő tiszta hasznót nem eredményezné. E záradék által a vállalkozók egyszersmind a legnagyobb bizalmat tanúsíták a kiállítás sikere iránt, minek következtében a kívánt 200,000 font készpénz csakhamar alá lön írva.

Az angolok kérkednek vele, hogy az építendő palota kupolái a világ legnagyobb kupoláit és tornyait is, ha nem is magasságra, de vastagságra nézve felülmulják. A római Szent-Péter-templom kupolája, mely legnagyobb a világon, 139 láb átmérőjű, a Szent-Pál-templomé Londonban 108 láb átmérőjű; az új kiállítási palota kupolái mindkettőt felülmulandják, mert átmérőjük nem kevesebb mint 160 láb leend. Hogy vajjon e vastagság szép-e,

s az épület többi részei arányának megfelel-e, nagyon kétséges. Ugylátszik, az angolok dicsőségüket nem az arány szépségében, hanem inkább a tömeg nagyszerűségében helyezik.

Az új palota nem üvegből, hanem legtöbbszörre kő, fa, vas és nemezből építetik. A fatetű kívülről nemezzel lesz befödve, mely a fával együtt rossz melegvezető levén, a gyors időváltozástól megóv, s télen meleget, nyáron hűvösét tart. Belseje természetesen festészetileg és építészetileg fog feldíszítettetni. — Az épület köröskörül 25 láb magas ablakkal láttatik el, melyeken, valamint a kupolákon át elegendő, mindazonáltal nem felesleges világosság ömlik a kiállított tárgyra. A köröskörül emelendő karzatokat, valamint az épület egyéb alkatrészeit két sor 22 láb magas, karcu, üres vasoszlopok tartják. A főbejárat a központon 60 láb magas, s 50 láb széles leend.

Ennyit magáról az épületről. Mindenesetre fontosabb és vonzóbb lesz, a mi benne kiállítatik. Nemcsak Európa legműveltebb nemzetei teendik itt ki közszemlére legkitünőbb ipar- és műkészítményeiket, hanem még Amerika és Ausztrália is meg akarják mutatni, hogy mit képes az emberi ész és szorgalom előteremteni.



LONDONBAN, 1862-re TERVEZVE.

A mi a kiállítókra vonatkozó határozatokat és föltételeket illeti, a következőkre figyelmeztetjük a közönséget. Külföldiek csak a minden államban kormányilag kinevezett bizottmányok utján tehetik magukat érintkezésbe a kiállítás igazgatói és vezetőivel, s kiállítandó tárgyaikat is csak ez uton szállíthatják. Élő állatok és élő vagy friss növények, rothadásnak alávetett állati állományok, valamint föllobbanó és veszélyes vagy nagyon gyúlékony tárgyak ki vannak zárva. Más, kevésbé veszélyes anyagok csak erős, biztos üvegedényekben fogadtatnak el. A kiállítható tárgyak négy nagy szakosztályba, s ezek mindegyike több, összesen 40 kisebb osztályba soroztatnak.

Az első szakosztályba tartoznak: a bányászati nyerstermények, ásványok, vegytani termények, gyógyszerek, élelmiszerek és italok, állati és növényi állományok; a másodikba: mindenféle eszközök, gépek, építészeti anyagok, természetani, fényképészeti, orvosi eszközök és hangszerek; a harmadikba: szövött és fonott tárgyak, bőrfélék, ruhadarabok, butorok, mindenféle papírkészítmények, továbbá oly tárgyak, melyek gyúrás, kalapálás, huzás, ütés, tasztítás és fuvás által jönnek létre; cserép-, üveg- és porcellánkészítmények, ékszerárúk és általában minden oly tárgyak, melyek a

két előbbi osztály alatt elő nem fordulnak. Végre a negyedik szakosztályba soroztatnak: az építészet, festészet, szobrászat, rajzolás, acél-, réz- és fémetszés, könyvnyomás és általában mindenféle művészet.

A kiállítási bizottosok kiállítandó tárgyakat jövő 1862. évi február 12-től márcz. 31-ig fogadnak el. Azonban igen súlyos, nagy terjedelmű tárgyak, melyek elhelyezése sok időt és helyet vesz igénybe, márcz. 1-ig elszállítandók. A kiállítók tartoznak a beküldendő tárgyak mellé, a mennyiben a tárgyak minősége kívánja, kielégítő felvilágosításokat, utasításokat csatolni, vagy valamely segédlet küldeni. — Minden kiállító a szállítási költségeket és egyéb kiadásokat viselni tartozik. Moly- vagy szúrógás, tűz és lopás által eshető károkért a rendezők felelősséget nem vállalnak.

László Károly levele Amerikából.

(Vége.)

A legyeknél, bolháknál, sőt még a szunyogoknál is vannak itt alkalmatlanabb állatok, s ezek: A *rodador*. Ez a légynek egy fajja, alig 1/6-rész akkora, mint egy házilégy. Ezek itt a tartomány belsejében igen nagy számmal vannak, igen szemtelének, s az utast és lovat szüntelen ostromolják, s az ott lakókat még szobáikban is nyugtalanítják. Csupéseik helyén kis vérhólyagot hagynak, mely egy-két napig nagyon viszket, azután a benne levő vér megszáradván, a csipés helyek fekete pontoc-kákká válnak, melyvel az utasok és munkások kezei borítvák. — Különös az, hogy ezek leginkább csak a kezeket csipik, legalább csak ott hagynak csipés-nyomokat. Annyi kiemléttel azonban vannak az emberek iránt, hogy éjjel nem alkalmatlanok. De van a légynek egy másik oly kis fajja, hogy a testen alig látható (a magyarhoni musliczkánál sokkal kisebb). Ezek leginkább csak a tengerparthoz közel léteznek, s a szunyogoknál is alkalmatlanabbak, mert éjjel nappal csipnek — kivéve ha szél fúj — anélkül, hogy az embert énekléssel vigyázatra intenek; a közönséges szunyoghálón csaknem röplve keresztül mennek, s az embernek még inge alá is bebújnak, s ott bolháknaként csipnek. Ezeket nevezik *chaquiste*-nek (olv. csákszte). Azt mondják, hogy ezeknek csak a nőstényei szektak csipni. Ez különös és nehezen hihető.

Nigua (*Pulex penetrans*) a száraz hónapokban itt nagyszámban van, különösen a homokos tengerparti helyeken, kivált ott, hol disznók járnak s hevernek.

Ez a bolhának egy apró fajja. — Ez bokán fölül a lábat soha nem csipi, hanem rendszeren a lábujjköröm körül szokta magát a bőrre befurni, úgy hogy az ember semmit nem érez. Napok mulva azonban azon a helyen viszketést érez, s a fehérbőrű és tiszta lábú személyek ott egy parányi kékes pettyet látnak, vagy a fehér harisnyán azon a helyen mint egy sebből folyó nedv-csinálta foltocskát látnak, s mindjárt tudják, hogy az *nigua*. Ekkor tüvel vagy hegyes tollkessel a bőrt ott felnyitják, s az alól egy kis hólyagban 40–50 tojást huznak ki, s az üreget szivarlével vagy hamuval vagy kénesezős kenőccsel töltik meg, és a seb rövid időn begyógyul. De a meztelán járó indiánok, kiknek láb bőre piszkos, vastag, s nem oly érzékeny, mint a csizmában járó fehéreké, gyakran a niguát oly későn veszik észre, hogy a tojásokból már kukacok lettek, s azok magukat a csontig ették. Sok indiánt látni, hogy sántít, hogy lába ujjai hiányzanak. Ezek rendszeren a nigua művei.

A *moyaguil* (olv. mojakil) egy kukacfaj, mely egy bizonyos növény levelén terem, s az a közt járónak a bőrére veszi magát. Oly kicsiny s annyira fájdalom nélkül furja be magát a testbe, hogy azt az ember észre nem veszi. Csak napok mulva veszi észre, hogy teste fájdalmasan viszket, s

+ (Hübner báró), hir szerint, római követté fogna kinevezetni Bach helyébe, kit az államszolgálatból végkép el akarnak bocsátani. Mi azt mondjuk rá: „Amen!”

+ (Benedek tbsznagy) két havi szabadságidejét Bécs mellett Brühlben töltendi, hol a lakás már meg van rendelve számára.

+ (A kilencz idegen bűn.) A lapok következő törvénytelenések jegyzékét hozzák: A Ludoviczeum alapítókéjéből 884,579 ft 10 kr. Bécsbe, katonai kezelés alá szállított; az országháza Pozsonyban; a nádor felügyeletére bízott országos pénztérhez tartozó indigenatusi díjak; az 1809-ben alkotott fölkelőszeg főpénztára; a nemzeti Muzzeum; a magyar nemzeti színház; a siketnémák intézetének és országos tébolydának alapjai; a nemzeti testőrség alapítókéje s bécsi palotája; a nagyváradi nemes ifjak convictusának, Alapy-Bibics-féle 330,183 ft 51 krt tevő alapítványa és nagyszerű épülete; a magyar kétförintos bankjegyek alapjául szolgáló 600,000 ft ezüstpénz, törvény ellenére felelőség nélkül idegen kezek által, idegen czélokra használtattak, s használtatnak; a nemzet szent tulajdonából, a magyar államjajakból 150 millió, adósságtörlesztésre fordított 138 millió értékű rész pedig eladatott; a törvényhatóságok magán-tulajdonára s őrvek vagyonán ejtett sérelem pedig épen fölszámíthatlan. De vajjon lehetett e mást várni egy oly kormánytól, melynek minden tette maga a megtestesült törvénytelenység volt!

+ (A százsz föld), Szebenzék kivételével, rendezve van. Szebenzékben a napokban volt a tisztujtás megtartandó.

— (Adakozások.) A Vasárnapi Ujság szerkesztőségéhez a mult heten beküldetett:

Egy kéztörést szenvedett, 8 gyermekű atya családja számára: Debreczenből Kenessey Zsigmondné 5 ft.

Táncsics Mihály családja számára: Kis-Harsányból az ottani választók, kiknek 1848-ban Táncsics Mihály országgyűlési képviselőjök volt, Alföldi Sándor ref. segédlelkész által 12 ft. 50 kr. — Vilnyáról Márton ref. segédlelkész gyűjtése a községben 5 ft. 30 kr. — T.-Füredről P. Oláh Mih. városbíró gyűjtése 20 ft. (Eddig e lapokban Táncsics számára beküldetett összesen 358 ft. 50 kr.)

Farkas Ignác elmebeteg számára: H.-M.-Vásárhelyről Verbőczy István 2 ft. — Pozsonyból S. M. 4 ft. (Eddig e czélra beküldetett összesen 247 ft. 82 kr.)

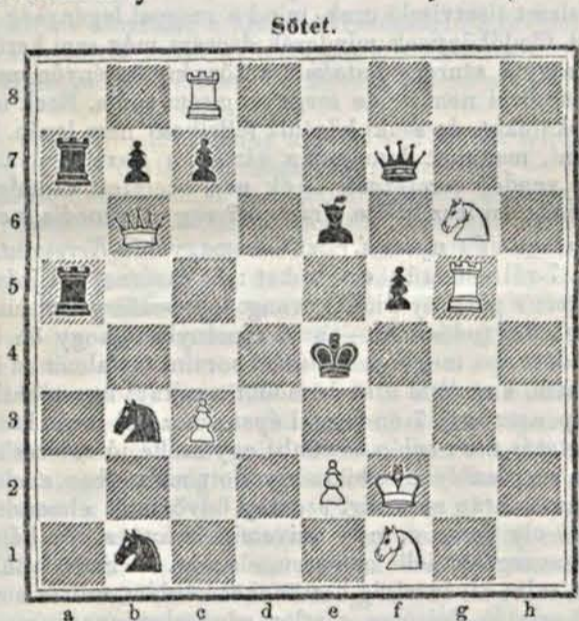
Az irói segélypénztárba: Pusztá-Gyugyrol Németh Imre jószágbíró (a M. Sajtó urján, honnan e lapokhoz küldetett át) 3 ft. (Eddig e czélra beküldetett összesen 48 ft.)

A honvédségélyzési alap számára: Bécstől az ottani magyar iparosok könyvtárának olvasó tagjai aprilis 8-án, mint gr. Széchenyi István halála napján; Balog Gyula által 35 ft. 50 kr. (Eddig e czélra beküldetett összesen 204 ft. 50 kr.)

A Bécsből küldött összeghez járultak: Andráscsik János 2 ft, Balogh Gyula 2 ft, Leszik Miksa 1 ft, Gyöngyös István 1 ft, Kerepesi Kálmán 1 ft, Serli Ede 1 ft, Kelemen Lajos 1 ft, Lándor Móríc 40 kr, Fehér Ignác 50 kr, Farkas József 50 kr, Hegedüs Sándor 50 kr, Szolosi Imre 50 kr, Falupéter 50 kr, Janzós Gergely 50 kr, Horvát Antal volt honvéd 30 kr, Lovász Soma 50 kr, Smognovics László 1 ft, Tóth Márton 1 ft, Stánicz János 50 kr, Hadek József 1 ft, G. M. 30 kr, Glosz Sándor 30 kr, Nigzsti Antal 30 kr, Palfner Károly 20 kr, Stefánics János 30 kr, Zerabek József 50 kr, Vas Márton 1 ft, Mongold Márton 50 kr, Kis András 1 ft, Budics István 50 kr, Tót Károly 50 kr, Keserű Péter 1 ft, Varga József 50 kr, Kovács István 40 kr, Soltész István 50 kr, Néger Péter 30 kr, Kriszt Antal 50 kr, Adámcsik János 3 ft, Kund József 50 kr, Istványi Sándor 1 ft, Cséki Miklós 1 ft, Felök Mihály volt honvéd 1 ft, Zokai Gyula volt honvéd 50 kr, Dautlich Ferenc 50 kr, Szunovics Antal 60 kr, Kisling Soma 30 kr, Sipos Pál 30 kr, Papszt Ferenc 70 kr, Galócsik Márton 40 kr, Fejes György 40 kr. — Összesen 35 ft. 50 kr.

SAKKJÁTÉK.

74-ik sz. feladvány. — Szívós Mihálytól (Sárospatakon).



Világos indul, s 3-ik lépésre matot mond.

A 69. számú feladvány megfejtése.

(Weisz A. J. tanártól.)

Világos.	Sötét.	Világos. A)	Sötét.
1) V b 3 - h 3	F g 4 - h 3: A)	1)	H h 7 - g 5
2) H g 2 - f 4:	e 5 - f 4:	2) V h 3 - g 4:	tetszés szerint.
3) F a 7 - d 4 †		3) V g 4 - †	

Helyesen fejtették meg. Lessen: b. Moszóna István. — Pesten: Cséki György. — Bécsben: Gold Samu. — Paratubyan: Rothfeld József. — Monokon: Skvór Antal. — Kis-Kürtözön: Csemiczky Károly. — B.-Ujvárosban: Kovács Lajos. — Tordán: Wolff Gabor.

Rövid értesítések. B.-Ujváros: K. L. Mind hibátlan, csak a 72-ik sz. f. fő változtatásban, ha t. i. Sötét K d 5 - d 4 lépéssel védi magát, a második lépés nem helyes. — Sz.-Fehérvár: A feladványt köszönettel vettük. A megfejtés ezuttal nem sikerült.

Színházi napló.

Péntek, május 17. Moesner Mária k. a. hárfaművészű hangverseny. Ezt megelőzte az „Angolosan“ című kis vígjáték, melyben Feleki s főleg Szigeti tűnt ki. A hangversenyzőnő teljes diadalt aratott hárfajátékával, melynél szebbet, művészebbet alig lehet képzelni. Ujjai oly könnyűséggel pengettek e költői hangszert, mintha szellő suhant volna végig hurjain. Az általános tetszés igen sok taps és kihívásban nyilvánult. Előadott darabjai a következők voltak: „Ábránd“, „Don Juan“ dallamaira (saját szerzeménye);

„Morceau de salon“ Páris Alvarstól; a Szózat; „Rondeau brillant“ Godefroidtól; s végül közkívánatra a „Rakóczy-induló“, melyvel általános lelkesedést gerjesztett. A hangversenyben közreműködtek még: Fektér, ki néhány népdalt csinosan énekelt, s Benza és Füredi, kik a „Don Pasquale“-ból egy érdekes jelenetet adtak elő. A zenekar „Zampa“ nyitányát játszta, mely azon ohajtást ébreszté bennünk, hogy vajha e szép operát Ellinger betanulná, hogy aztán színe lehetne hozni. Sajnos, hogy eddig csak akkor lehetett adni, midőn Stéger vendégszerelt színpadunkon.

Szombat, május 18. „Bánk bán.“ Eredeti opera 3 felv. Zentjét szerző Erkel Ferencz. E szép operának csak egy baja van, az t. i. hogy ballet is fordul benne elő, a mit bizvást elhagyhatnának, s elég lenne az a magyar táncz, mely utána következik. Vagy ha már a balletet erővel ránk octroyálják is, mint Schmerling akarja a Reichsrathot, legalább Campilli csodálatos bakugrásai maradnának el belőle. Egyelőre ennyi concessioval is megelégednénk, miután az 1848-iki törvények nem jogosítanak fel, többet követelni. A színház ma is megtelt. Megjegyzendő, hogy sokan csak akkor jöttek, midőn a balletet már végig urálták.

Vasárnap, május 19. A színház zárva volt.

Hétfő, máj. 20. „A vén bakancsos és fia a huszár.“ Eredeti népszínmű 3 szakaszban, Szigeti Józseftől.

Kedd, május 21. „Rigoletto.“ Opera 4 felv. Verdítől. Szerda, május 22. „A szerencse gyermeke.“ Jellemrajz 5 felv. Irta Birchpfeifer Sarolta.

Csütörtök, május 23. „Eljegyzés lámpafénynél.“ Operette 1 felv. „Tűz a zárdában.“ Vígjáték 1 felv.

HETI NAPTÁR.

Hó. és hetinap	Katolik. és Protest. naptár	Gör.-oros naptár	◉ Nap-kelet nyug.	◐ Izraelit. naptár	◑ Hold-kelet nyug.
Május — Junius.					
	Május (6)	6. p.	6. p.	Siván.	6. p. 6. p.
26 Vasár.	F 1 Sz. Har. F Sz. II.	14 A 3 Zsid.	4 13	7 40 17	10 28 5 57
27 Hétfő	Kriszt. sz. v. Béda	15 Pachom.	4 13	7 41 18 Salam.	11 5 6 59
28 Kedd	Vilmos. Ger. Vilmos	16 Tivadar	4 12	7 43 19	11 32 8 15
29 Szerda	Maximin Theod.	17 Adronik	4 11	7 44 20 Szelig.	11 55 9 27
30 Csüt.	Ursapja Felix Et.	18 Vízszent	4 10	7 45 21 [ma]	* 10 38
31 Péntek	Petron. Ang. Petron.	19 Patric	4 9	7 46 22	0 15 11 45
1 Szomb.	Nicodemus Fortun.	20 Const.	4 9	7 47 23 37. S.	0 33 0 51
Holdnap: ◉ Utolsó negyed másod ízben 31. 11 óra 41 p. délelőtt.					

TARTALOM.

Mátyás Károly (arckép). — Élünk, él az Árpád népe. Várady Gusztáv. — Miképp itéltek a régiak. Bocskai Pap Lajos. — Felső-borsodi képek (folytatás, képpel). — Az 1892-re tervezett világipar- és kiállítás Londonban (képpel). — László Károly levelei Amerikából (vége). — Miképp szoktassuk gyermekeinket? Dr. Batisfalvi. — Egyveleg. — Tárház: Kakas Márton levelei az országgyűlésről. — Gróf Teleki László emlékezete. — Kátona József emlékezete. Szász Károly. — Irodalom és művészet. Ipar, gazdaság, kereskedés. Közintézetek, egyletek. Balesetek, elemi csapások. Mi újság? Sakkjáték. Színházi napló. Heti naptár.

Felölös szerkesztő Pákh Albert (lak.: magyar-utca 1. sz.)



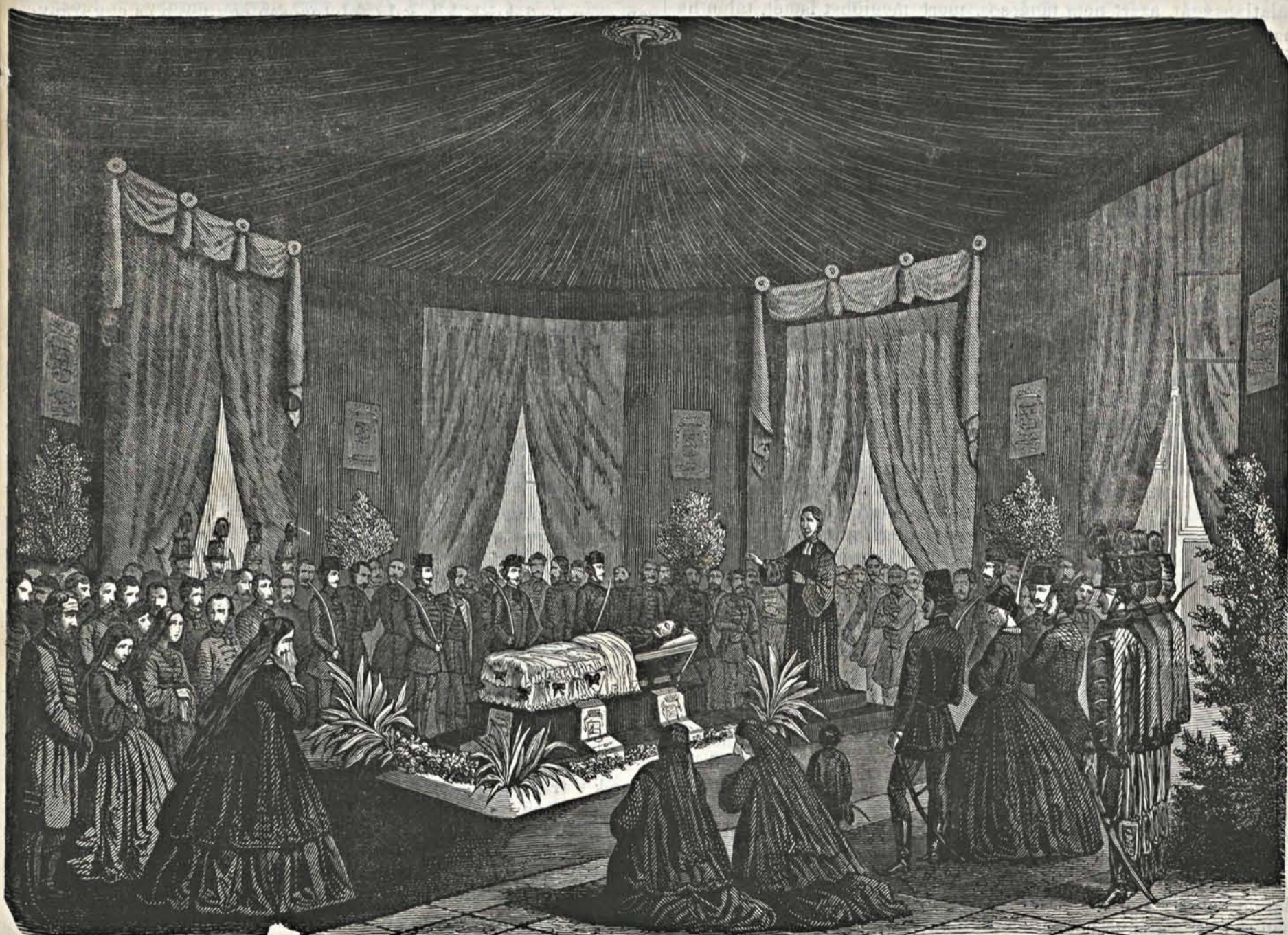
A Vasárnapi Ujság hetenkint egyszer nagy negyedrében 1 1/2 iven jelenik meg. Előfizetési díj Buda-Pesten házhoz küldve vagy postal uton külön a Vasárnapi Ujságra félre 3 ft., a Politikai Ujdonságokkal együtt 5 ft. uj pénzben. A Vasárnapi Ujság a Magyar Sajtóval együtt (a Politikai Ujdonságok nélkül) félre 12 ft. évnegyedre 6 ft. uj pénzben. — Az előfizetési díj a Vasárnapi Ujság kiadó-hivatalához (Pest, egyetem-utca 4. szám) bérmentve utasítandó. (Szerkesztőségi szállás: magyar-utca 1. szám.)

Gróf Teleki László emlékezete.

(Emlékezés, felolvasta Lukács Móríc, a m. Akademia ülésében május 27-én.)

Fájdalmas és nehéz feladat áll előttem, midőn a tisztelt Akademia megbizásából, de saját lelkem ösztönét is követve, gyászbe-

szédet akarok mondani elhunyt tagtársunk, gróf Teleki László fölött. A súlyos csapás, mely e férfi halálával az egész hazát és ennek minden egyes polgárát érte, kettős súlylyal nehezedett reám, kit a mindnyájunk által gyászolt halotthoz, első gyermekkorunktól halála napjáig, közel negyven évig, az élet minden változásain



GRÓF TELEKI LÁSZLÓ GYÁSZRAVATALA A NEMZETI MUZEUM ELŐCSARNOKÁBAN PESTEN. — (Május 9. és 10-én.)

